

Sygn. akt: I C 1139/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 maja 2014 r.

Sąd Okręgowy w Tarnowie , Wydział I Cywilny

w składzie :

Przewodniczący : SSO Małgorzata Knapik

Protokolant : st sekr. sąd. Alina Boruch

po rozpoznaniu w dniu 6 maja 2014r. w Tarnowie na rozprawie

sprawy z powództwa H. M.

przeciwko T. B.

pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

I. pozbawia w całości wykonalności wyrok Sądu Wojewódzkiego w

Tarnowie z dnia 16.06.1998r. sygn. akt I C 278/98 zaopatrzony

w klauzulę wykonalności nadaną postanowieniem Sądu Okręgowego

w Tarnowie z dnia 1.09.2011r. sygn. akt. I Co 93/11 przeciwko H.

M.;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 3.617,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

III. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Tarnowie na rzecz adw. M. C. kwotę 4.428,00 zł tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu.

Sygn. akt I C 1139/12

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie z dnia 20 maja 2014 roku

Powódka H. M. domagała się w pozwie pozbawienia w całości wykonalności wyroku Sądu Wojewódzkiego w Tarnowie z dnia 16 czerwca 1998 roku zasądającego od S. K. (1) na rzecz T. B. kwotę 128.657,50 zł z odsetkami i kosztami procesu (sygn. akt I C 278/98) zaopatrzonego w klauzulę wykonalności wydaną przeciwko powódce w dniu 1 września 2011 r. przez Sąd Okręgowy w Tarnowie (sygn. akt I Co 93/11), ewentualnie o ograniczenie wykonalności wyżej wskazanego tytułu wykonawczego do wartości czynnej masy spadkowej po S. K. (1).

Na uzasadnienie swego żądania strona powodowa wskazała, iż na podstawie prawomocnego wyroku Sądu Wojewódzkiego w Tarnowie z dnia 16 czerwca 1998 r. sygn. akt I C 278/98, zasądającego od S. K. (1) na rzecz T. B. kwotę 128.657,50 zł z odsetkami i kosztami procesu, pozwany uzyskał tytuł egzekucyjny wobec następcy prawnego po S. K. (1), tj. wobec powódki. Tytuł ten został zaopatrzony w klauzulę wykonalności nadaną w dniu 1 września 2011r. przez Sąd Okręgowy w Tarnowie, sygn. akt I Co 93/11. W dniu 18 października 2012 r. powódka otrzymała od

komornika sądowego wezwanie do stawiennictwa w kancelarii komorniczej i udzielnie wyjaśnień w prowadzonej przez komornika sprawie o sygn. akt KM 1468/11. Powódka poinformowała komornika, że spadek po S. K. (1) przyjęła z dobrodziejstwem inwentarza, lecz komornik wskazał, że pomimo przyjęcia przez powódkę spadku z dobrodziejstwem inwentarza, klauzula wykonalności nie zawiera ograniczenia egzekucji.

Powódka podniosła, że zgodnie ze spisem inwentarza z dnia 22 sierpnia 2012 r. ogólna wartość aktywów na dzień śmierci S. K. (1) wynosiła 0,00 zł, a skoro powódka przyjęła spadek z dobrodziejstwem inwentarza, jej odpowiedzialność jest ograniczona do wysokości aktywów określonych w spisie inwentarza. W takiej sytuacji tytuł wykonawczy winien być pozbawiony wykonalności w całości w stosunku do powódki, bowiem jej odpowiedzialność faktycznie ogranicza się do wartości 0,00 zł.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości, zarzucając, iż powódka jest jedynym spadkobiercą po S. K. (1) i dlatego ponosi odpowiedzialność za jego długi. Podniósł, że za życia S. K. (1) wskazywał komornikowi, że dłużnik ma dom i las, ale nie zostało to uwzględnione. Pozwany zarzucił także, iż żądanie strony powodowej pozbawienia bądź ograniczenia wykonalności tytułu wykonawczego nie znajduje uzasadnienia w żadnym z postanowień art. 840 kpc, na którym żądanie pozwu zostało oparte.

Nadto pozwany zarzucił, że skoro w postępowaniu klauzulowym sąd znając fakt nabycia spadku przez powódkę z dobrodziejstwem inwentarza nie uwzględnił tej okoliczności w klauzuli wykonalności, to najprawdopodobniej uznał, że zachodzi sytuacja wyłączająca zastosowanie art. 792 kpc, a więc możliwość powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczoną odpowiedzialność, wynikającą z przyjęcia spadku wraz z dobrodziejstwem inwentarza.

Pełnomocnik pozwanego wniósł również o zwrócenie przez sąd się do Wydziału Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Tarnowie o podanie informacji jakich nieruchomości właścicielem lub współwłaścicielem był S. K. (1) w chwili śmierci, tj. w dniu 26 sierpnia 2006 roku, gdyż pozwany twierdzi, że pozwana H. M. w postępowaniu w przedmiocie spisu inwentarza po zmarłym S. K. (1) nie podała wszystkich przedmiotów należących do spadku, nadto zdaniem pozwanego powódka w przedmiotowym postępowaniu podawała twierdzenia budzące wątpliwości co do zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy np. powódka twierdziła, że słabo znała S. K. (1), podczas gdy składając zapewnienie spadkowe w sprawie X Ns 315/06 oświadczyła, że była jego konkubina. Strona pozwana podniosła również, iż komornik dokonując spisu inwentarza nie zweryfikował tego czy S. K. (1) nie pozostawił nieruchomości w innych powiatach niż (...).

Ustosunkowując się do powyższych zarzutów powódka wskazała, iż zasadnym jest opieranie roszczenia na treści art. 840 kpc, gdyż powódka przyjęła spadek po zmarłym S. K. (1) wraz z dobrodziejstwem inwentarza i ma prawo do korzystania z ochrony z tego tytułu. Ponadto powódka podniosła, iż wprawdzie w postępowaniu klauzulowym sąd nie umieścił odpowiedniego zastrzeżenia, to jednak orzeczenie stwierdzające przyjęcie spadku przez powódkę z dobrodziejstwem inwentarza nie traci przez to mocy i nie uchyla ochrony przysługującej powódce.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Wyrokiem z dnia 16 czerwca 1998 r. Sąd Wojewódzki w Tarnowie zasądził od S. K. (1) na rzecz T. B. kwotę 128.657,50 zł z ustawowymi odsetkami od kwoty 38.655 zł od dnia 8 marca 1996r., a od kwoty 90.002,50 zł od dnia 10 marca 1996r. Pozwany uzyskał klauzulę wykonalności i złożył do komornika wnioski o wszczęcie egzekucji. Postępowanie egzekucyjne prowadził Komornik Rewiru I przy Sądzie Rejonowym w Tarnowie pod sygn. I KM 809/98. Pismem z dnia 25.05.1999r. komornik poinformował pozwanego jako wierzyciela, iż postępowanie egzekucyjne przeciwko dłużnikowi jest całkowicie bezskuteczne z uwagi na okoliczność, iż dłużnik nie pracuje, nie pobiera żadnych świadczeń, utrzymuje się z pracy dorywczej, nie posiada żadnego pojazdu mechanicznego, a pod adresem zameldowania J.(...) przebywa tylko w porze wiosenno-letniej, a znajdujące się pod tym adresem ruchomości noszą ślady długotrwałego użytkowania i są poniszczone, zaś pod adresem T. ul. (...) dłużnik nie jest zameldowany, tylko sporadycznie tam przebywał w okresie zimowym, nie pozostawił żadnych ruchomości i innego majątku, przeciwko dłużnikowi prowadzonych jest kilka spraw egzekucyjnych z wniosku różnych wierzycieli. Pozwany za życia S. K. (1) trzy razy inicjował przeciwko niemu postępowania egzekucyjne, które były ostatecznie umarzone, z uwagi na

bezskuteczność egzekucji. Z takich samych przyczyn komornik umorzył dnia 7.06.2000r. postępowanie egzekucyjne prowadzone w oparciu o wyżej powołany wyrok z wniosku wierzyciela Skarb Państwa – Sąd Okręgowy w Tarnowie.

Dowód: zawiadomienie o stanie egzekucji k. 29, akta SW w Tarnowie I C 278/98 - wyrok Sądu Wojewódzkiego w Tarnowie z dnia 16 czerwca 1998 r. k.52, zawiadomienie o stanie egzekucji – k.81, postanowienie o umorzeniu egzekucji k.82, zeznania pozwanego. M. B. k.91

Nieruchomość położona w J. wraz z budynkiem nr (...) należała do matki S. K. (1) E. K. zmarłej dnia 9 września 1981r. S. K. (1) liczył na to, że nabędzie tę nieruchomość jako spadkobierca. Postanowieniem z dnia 11 marca 2003r. Sąd Rejonowy w Tarnowie stwierdził, że spadek po E. K., na podstawie ustawy nabyły wprost jej dzieci A. K., J. K., S. K. (1) i Z. K. po 1/4 części, natomiast wchodzące w skład spadku gospodarstwo rolne na podstawie ustawy nabyły wprost jej dzieci A. K., J. K. i Z. K. po 1/3 części. Orzeczenie to uprawomocniło się w dniu 2 kwietnia 2003 roku. S. K. (1) wniósł po uprawomocnieniu się powyższego postanowienia apelację która została prawomocnie odrzucona. Następnie złożył wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia apelacji. W okresie od 15.10.2004r. do 12.06.2006r. S. K. (1) przebywał w zakładzie karnym, zaś 26.08.2006r. zmarł, co spowodowało zawieszenie postępowania o przywrócenie terminu, które zostało następnie umorzone postanowieniem z dnia 12.02.2007r.

Dowód: akta I Ns 1386/02 Sądu Rejonowego w Tarnowie - postanowienie z dnia 11 marca 2003 r. – k. 40, post. k.46, 63,95,203,234, informacje zakładu karnego k. 128, 190

Postanowieniem z dnia 2 listopada 2006 r. Sąd Rejonowy w Tarnowie stwierdził, że spadek po S. K. (1) nabyła w całości z dobrodziejstwem inwentarza H. M. na podstawie testamentu notarialnego z dnia 9.07.1998r., a ponadto nakazał Komornikowi Sądowemu przy Sądzie Rejonowym w Tarnowie sporządzenie spisu inwentarza spadku.

W dniu 7 lutego 2007 roku, powołując się na powyższe postanowienie, komornik udał się pod adres J. (...), gdzie w obecności brata S. K. (1)– A. K. dokonał opisu nieruchomości wraz z domem, odnotowując, iż oglądane gospodarstwo rolne po E. K. nabyli A. K., J. K. i Z. K. po 1/3 części, a także – zgodnie z oświadczeniem A. K. – że inny majątek nieruchomy po rodzicach dłużnika nie pozostał. Komornik opisał także, ruchomości znajdujące się w domu, co do niektórych wskazując – w oparciu o oświadczenie A. K. – czyją są własnością, zaś co do innych nie wskazywał kto jest właścicielem. Nie stwierdził aby którakolwiek z ruchomości stanowiła własność S. K. (1). Z przeprowadzonych czynności sporządził protokół. Dnia 22.08.2012r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Tarnowie (w sprawie KMN 6/09 z wniosku H. M. z dnia 13.11.2009 roku) dokonał w oparciu o postanowienie Sądu Rejonowego w Tarnowie z dnia 2.11.2006r. sygn.X Ns 315/06 spisu inwentarza po zmarłym 26.08.2006r. S. K. (1) wskazując, iż wartość aktywów na dzień śmierci spadkodawcy wynosi 0,00 zł, zaś wartość pasywów 456.347,21 zł. Celem ustalenia majątku S. K. (1) dokonanie powyższego spisu komornik poprzedził szeregiem czynności w latach 2009-2012 polegających na zwracaniu się do licznych podmiotów (organy administracyjne, ośrodki informacji, ewidencji, ZUS, KRUS, US itd.) o udzielenie informacji, w tym także do wierzycieli S. (1) (ustalił sygnatury 13 postępowań egzekucyjnych przeciwko S. K. (1) zakończonych z uwagi na bezskuteczność egzekucji). Postanowieniem z dnia 23.08.2012r. zakończył spis inwentarza.

Dowód: akta X Ns 315/06 Sądu Rejonowego w Tarnowie - postanowienie z dnia 02.11.2006r. – k.23, protokół z 7.02.2007r. k.39-40, akta KMN 6/09 – spis inwentarza k.77, post. z 23.08.2012r. k. 78

Postanowieniem z dnia 1 września 2011 roku na wniosek pozwanego w oparciu o postanowienie Sądu Rejonowego w Tarnowie w sprawie X Ns 315/06 Sąd Okręgowy w Tarnowie nadał klauzulę wykonalności wyrokowi Sądu Wojewódzkiego w Tarnowie z dnia 16 czerwca 1998 r. sygn. akt I C 278/98 przeciwko H. M.. W oparciu o uzyskany tytuł wykonawczy pozwany złożył wniosek do komornika o wszczęcie egzekucji przeciwko dłużniczce H. M.. Komornik wszczął egzekucję przeciwko powódce, zaś pismem z dnia 5.12.2012r. poinformował ją, że jest zobligowany do prowadzenia egzekucji z całego majątku dłużniczki, bowiem w klauzuli wykonalności nie zastrzeżono ograniczonej odpowiedzialności powódki i pouczył ją o uprawnieniu do wystąpienia z powództwem przeciwegzekucyjnym.

Dowód: akta I Co 93/11 SO w Tarnowie – postanowienie z dnia 1.09.2012r. k.18-19, akta, Km 1468/11 - k. 1,4, 36

Powyższych ustaleń Sąd dokonał w oparciu o wyżej powołane dokumenty, gdyż ich autentyczność i treść nie budziła wątpliwości i nie była kwestionowana przez strony.

Co do zeznań stron sąd uznał je za wiarygodne w zakresie objętym poczynionymi ustaleniami o ile korespondują one z pozostałym zgromadzonym materiałem dowodowym, w szczególności z dowodami z dokumentów. Pozostałe okoliczności objęte zeznaniami stron, czasem spornymi (np. co do rodzaju znajomości powódki ze S. K., znajomości stron, ukrywania się przez S. K. przez 1,5 roku przed osadzeniem w zakładzie karnym itd.) nie były weryfikowane (strony nie składały wniosków dowodowych w tym zakresie), nie były to jednak okoliczności istotne dla czynienia ustaleń niezbędnych do rozstrzygnięcia.

Sąd oddalił wniosek strony pozwanej o zwrócenie przez sąd się do Wydziału Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Tarnowie o podanie informacji jakich nieruchomości właścicielem lub współwłaścicielem był S. K. (1) w chwili śmierci, tj. w dniu 26 sierpnia 2006 roku, gdyż nie uznał za zasadne poszukiwanie przez sąd majątku S. K. (1), w sytuacji gdy sporządzony został spis inwentarza. Nadto strona pozwana nawet nie uprawdopodobniła istnienia jakiegokolwiek majątku po stronie S. K. (1), ani faktu podejmowanych czynności (jako osoba mająca interes prawny) celem jego ustalenia. Wręcz przeciwnie pozwany zeznał, że S. K. (1) nie miał żadnego majątku, liczył tylko (jak wiadomo bezskutecznie) na spadek po matce, postępowania egzekucyjne wszczynane za jego życia były umarzane z uwagi na bezskuteczność egzekucji, że po wyrzuceniu go przez powódkę w 2000r. chodził po domach prosząc o kromkę chleba.

Sąd rozważył, co następuje:

Powództwo zasługuje na uwzględnienie.

Art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. stanowi, iż dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może powództwo oprzeć także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, a także zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie.

Powództwo z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., jako środek merytorycznej obrony dłużnika, pozwala na zakwestionowanie wykonalności tytułu wykonawczego w drodze badania zasadności i wymagalności obowiązku objętego tym tytułem. Prowadzi to do konstatacji, iż powództwo przeciwegzekucyjne musi być oparte na przyczynach materialno-prawnych, którymi są podstawy wymienione w art. 840 kpc. (Jakubecki A., Komentarz aktualizowany do ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego; LEX/el., 2014r.).

Powództwo o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego (art. 840 k.p.c.) jest sposobem obrony merytorycznej przed prowadzoną egzekucją, pozwalającym na pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, jeżeli prowadzenie egzekucji na podstawie tego tytułu narusza prawa podmiotowe dłużnika wynikające z prawa materialnego. Zmierza ono do odmiennego, niż to wynika z tytułu wykonawczego, ukształtowania prawa. Jest to zatem powództwo niezależne od podstawy roszczenia i rozstrzygnięcia objętego tytułem wykonawczym, zmierza bowiem do pozbawienia wykonalności tego tytułu nie dlatego, że tytuł egzekucyjny nie odpowiadał prawu w dacie jego powstania (wydania orzeczenia), lecz dlatego, że bądź nie było podstaw do nadania klauzuli wykonalności, bądź też nastąpiły - po powstaniu tytułu - zdarzenia, które wyłączają dopuszczalność egzekucji (vide post. S.Ap. w Poznaniu z dnia 24.01.2013r. I ACz 107/13)

Na powódce spoczywał ciężar udowodnienia, że nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane.

Zgodnie z art. 1031 § 2 zd. 1 k.c. w razie przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe tylko do wartości ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku.

Odpowiedzialność spadkobiercy w takim przypadku jest więc ograniczona do ustalonej wysokości, a to do wysokości stanu czynnego spadku.

Powódka, nie kwestionowała, iż nabyła spadek po spadkodawcy S. K. (1), ani też nie kwestionowała zasadności wyroku uzyskanego przez pozwanego przeciwko S. K. (1). Wskazywała natomiast na ograniczenie swej odpowiedzialności związane z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza.

Jak wynika ze sporządzonego przez komornika spisu inwentarza w skład spadku po S. K. (1) nie wchodzi jakiegokolwiek aktywa. Strony również nie wskazywały na istnienie jakichkolwiek aktywów po stronie spadkodawcy.

W tytule egzekucyjnym ani też w klauzuli wykonalności nie zastrzeżono, iż powódka ma prawo powoływać się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności za dług spadkowy do stanu czynnego spadku, nie oznacza to jednak, iż powódce, jako spadkobiercy, który przyjął spadek z dobrodziejstwem inwentarza, nie przysługuje ochrona przewidziana przepisem art. 1031§ 2 k.c. Ochrona taka może być realizowana w drodze powództwa przeciwegzekucyjnego (vide uchwała SN z 30.09.1985r. III CZP 49/85 OSNC 1986/7-8/109).

Powódka wykazała, że po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie nie może być egzekwowane. Zdarzeniem tym jest śmierć dłużnika S. K. (1) i nabycie przez powódkę spadku po nim z dobrodziejstwem inwentarza oraz – co nastąpiło już po nadaniu przeciwko powódce klauzuli wykonalności – zakończenie przez komornika spisu inwentarza, ze wskazaniem, iż wartość aktywów spadkodawcy wynosi 0,00 zł, zaś wartość pasywów 456.347,21 zł.

W takiej sytuacji uznał sąd za zasadne uwzględnienie powództwa o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności.

Można dodać, iż nie uznawał sąd za uzasadnione ograniczenie wykonalności przedmiotowego tytułu wykonawczego do wartości czynnej masy spadkowej po S. K. (1) z uwagi na fakt, iż pozew został wniesiony już na etapie postępowania egzekucyjnego, a z zakońzonego spisu inwentarza wynika, że stan czynny spadku wynosi 0,00 zł, zaś brak majątku po stronie S. K. (1) wynikał nie tylko ze spisu inwentarza, ale nadto także z bezskuteczności wielu postępowań egzekucyjnych (z uwagi na brak majątku) prowadzonych przeciwko niemu przez wiele lat przez różnych wierzycieli, a także nawet z bezspornych w tym zakresie zeznań samych stron.

Z uwagi na powyższe na mocy powołanych przepisów orzekł sąd jak w sentencji wyroku, zaś orzeczenie o kosztach oparł na art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. art. 99 k.p.c. oraz § 2 ust. 1 i ust. 3, § 6 pkt 6, § 19, 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2002 r. Nr 163, poz. 1348 z późn. zm.).